

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la admiterea recursurilor declarate de Diana Negru, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir și de Diana Negru și Vladimir Negru, reprezentați de avocatul Oleg Gorobica,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Diana Negru și Vladimir Negru împotriva Societății Comerciale „BALCOMBE” Societate cu Răspundere Limitată, Întreprinderii cu Capital Străin „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” Societate cu Răspundere Limitată și Instituției Medico-Sanitare Publice „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO”, intervenienți accesorii Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Iulia Turuta, Svetlana Botnaru, Irina Roșcovan, Olesea Vaculin și Elena Șauga cu privire la repararea prejudiciului material și moral, încasarea dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 29 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

(Dosarul nr. 2ra-1149/23

NR. PIGD 2-18127465-01-2ra-10082023)

Recursurile declarate până la 01 septembrie 2023.
Aprecierea arbitrară a probelor. Respingerea neîntemeiată a demersului de efectuare a expertizei constituie o încălcare a dreptului reclamantilor la un proces echitabil garantat de art. 6 § 1 din CEDO.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. V. Puica,
Curtea de Apel Chișinău, jud. V. Sîrbu, D. Dulghieru, V. Buhnaci,

30 octombrie 2024

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa participanților la proces recursurile depuse de Diana Negru, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir și de Diana Negru și Vladimir Negru, reprezentați de avocatul Oleg Gorobica,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Oxana Parfeni,

Mariana Ursachi, *judecători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 19 iunie 2017, Diana Negru și Vladimir Negru, reprezentanții legali ai minorei xxxxx, prin intermediul avocatului Oleg Gorobica, au depus cerere de chemare în judecată împotriva S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO”, solicitând încasarea în mod solidar de la pârâți a sumelor de 22 000 de euro și de 8 800,00 de dolari SUA, cu titlu de prejudiciu material, a sumei de 600 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și a cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea acțiunii, reclamanții au invocat că la mijlocul lunii septembrie 2016, fiica xxxxx se simțea rău, la prima vedere, simptome de răceală. Prin recomandare, Diana Negru a apelat pediatrul Centrului Sănătății Familiei „Galaxia” al S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Iulia Turuta, care în urma consultării la domiciliu, a concluzionat că plămânii sunt perfect curați, gâtul este roșu și nasul înfundat, alergii pe corp, diagnoza fiind: viroză. Pediatrul i-a prescris copilului tratament cu sirop, care nu provoacă alergii. Au convenit să o contacteze telefonic peste 7-10 zile, pentru a verifica efectul tratamentului. Între timp, schimbări în starea sănătății fiicei nu au observat. A telefonat pediatrul Iulia Turuta, care i-a comunicat să aibă răbdare, deoarece efectele apar un pic mai târziu. Peste câteva zile, copilul nu mai avea alergii, însă a apărut tusea, în rest starea a rămas neschimbată. Programându-se la consultație, medicul Iulia Turuta le-a dat garanții că plămânii sunt curați și a prescris în baza concluziei examinării mai multe rețete. Urmând câteva zile tratamentul, nasul s-a tratat, însă tusea nu a dispărut, era tot mai mare. Apelând telefonic medicul Iulia Turuta, i-a comunicat să nu mai dea siropurile copilului, doar soluția pentru nas, să continue cu nebulaserul și că este normal ca după tratament copilul să mai aibă tuse.

3. Reclamanții au menționat că educatoarea de la grădiniță, le-a comunicat că fiica toată ziua a avut tuse. În acea seară a mers la „Galaxia” și fiind ascultată de medic 10 minute, li s-a comunicat că plămânii sunt perfect curați, nu se aude nimic suspect. Tratamentul acordat era doar din preparate homeopatice. În următoarele zile, starea fiicei nu s-a îmbunătățit.

4. La 09 noiembrie 2016 au mers cu copilul la urgență la „Medpark”, deoarece avea febră și se simțea rău. După consultația medicului de gardă, Svetlana Botnaru, comunicând ultimei de cât timp copilul e răcit și tratamentul a urmat, s-a efectuat analiza de sânge, care s-a dovedit a fi rea. Fiicei i-a fost prescris antibiotic, diagnoza stabilită: xxxxx. Ulterior, personalul de la „Medpark” le-a recomandat să se ducă cu copilul acasă. Următoarea zi au mers cu proba de urină la „Medpark” și medicul de gardă Olesea Vaculin, văzând rezultatele la sânge și urină, nu le-a permis să plece acasă, comunicându-le că este necesară spitalizarea copilului. La 10 noiembrie 2016, copilul a fost spitalizat la „Medpark”, cu diagnoza pneumonie, de către medicul de gardă, Irina Roșcovan. În aceeași seară, fiind efectuată fluorografia, s-a stabilit că starea plămânului drept era foarte gravă, 1/3 nu lucra, fiind în puroi. A fost chemată salvarea, deoarece „Medpark” nu dispunea de reanimare pentru copii, fiind duși la spitalul nr.1 de pe str. Lazo, mun. Chișinău și acolo li s-a comunicat că fiica este în stare foarte gravă și au fost transportați la spitalul de copii „V. IGNATENCO” din mun. Chișinău. La spital s-a constatat că starea copilului este foarte gravă, fiind diagnosticat cu insuficiență respiratorie, febră 39,3, apatică somnolent. În aceeași seară, xxxxx i s-a făcut intervenție, diagnoza stabilită: xxxxx. Din primele zile i-a fost administrat antibiotic foarte puternic. Din a treia zi, i s-a administrat al doilea preparat foarte puternic pentru a nimici bacteria xxxxx. Zi de zi li se comunica că starea era foarte gravă și trebuie să aștepte.

5. Reclamanții au constatat lipsa schimbărilor spre bine și, în paralel, prin cunoștințe, au apelat la directorul clinicii din Istanbul, „MedicaPrak”. Au expediat analizele ce s-au efectuat în Republica Moldova, video cu fetița, deoarece după administrarea celui de-al doilea preparat puternic, nu puteau face altceva decât să aștepte vreo 4-5 zile pentru a vedea efectul. La spitalul „V. IGNATENCO” a fost invitat și un profesor de la Spitalul Republican, care în urma examinării fiicei a constatat starea foarte gravă și organismul epuizat. Referitor la transportarea în Turcia, a comunicat că speranțe mari nu sunt, deoarece la decolarea avionului poate face stop cardiac.

6. Totodată, au declarat că văzând că în țară nu mai pot face nimic, doar să aștepte, au apelat telefonic iarăși clinica din Turcia, stabilind că consiliul lor medical deja aveau un răspuns pentru ei și că în 15 zile tratează complet copilul, doar că nu în clinică, însă în spitalul „Koç University Hospital”, Istanbul, fiind mai specializați în domeniul dat. Chiar și în lipsa sumei necesare, fără ezitări, au dat acordul și în dimineața zilei de 18 noiembrie 2016 au zburat spre Turcia, iar fiica a suportat zborul cu bine. După 3 ore de examinare, medicii turci au stabilit că antibioticul prescris de medicii din Moldova nu mai avea efect asupra bacteriei și este nevoie urgent de intervenție, fără de care copilul nu are șanse de viață. În plămân era un bol de bacterii, care doar așa putea fi spart, pentru ca să nu crească și să nu se spargă, să infecteze tot organismul. În Moldova li s-a comunicat că este un chist cu apă și că n-au cum să-l spargă, ca ar fi bine dacă singur se va sparge,

ca apa să se scurgă prin tub. Totodată, tubul introdus de medicii de la Spitalul „V. IGNATENCO” cu care au ajuns în Turcia era de calitate joasă și că putea să facă infecție. Au dat acordul pentru intervenție și transfuzie de sânge totală, iar la 19 noiembrie 2016, fiica a fost operată. Costul acestor servicii medicale constituia 15 000 de euro, suplimentar, 7 000 de euro-intervenția, în total 22 000 de euro. După plasarea cateterului sub anestezie generală a fost intubată pozițional în poziția decubit lateral dreapta. S-a efectuat xxxxx. Operația a fost realizată cu succes. Au mai urmat patru zile de reanimare, două dintre acestea a stat cu mască specială pe toată fața pentru a porni respirația plămânului, i s-a făcut transfuzie de sânge pentru a înlătura infecția și i-au administrat antibiotic.

7. La 22 noiembrie 2016, fiica a fost transferată în secția de pediatrie, unde au urmat încă 8 zile de reabilitare și abia în a 7-a zi a avut puterea să se ridice din pat pentru a merge, starea fiind din ce în ce mai bună. După 11 zile de internare, medicii au hotărât că fiica poate fi externată. Totodată, le-a comunicat că forma plămânului drept se va restabili până la jumătate de an, așele pot fi scoase în Moldova, iar peste o lună va fi necesară efectuarea repetată a fluorografiei, cu expedierea rezultatelor în adresa lor în vederea urmăririi schimbărilor. În spitalul din Turcia le-a fost tratat copilul în 11 zile.

8. În adresa pârâților, în februarie 2017, au expediat somații privind achitarea benevolă a prejudiciului material și moral, însă pârâții le-au respins ca neîntemeiate.

9. Prin încheierea consemnată în procesul-verbal al ședinței de judecată din 23 octombrie 2018, a fost atras în proces Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, în calitate de intervenient accesoriu.

10. Prin încheierea consemnată în procesul-verbal al ședinței de judecată din 22 octombrie 2019, au fost atrase în proces Svetlana Botnaru, Irina Roșcovan, Olesea Vaculin și Elena Șauga, în calitate de intervenienți accesorii.

11. Ulterior, prin cererea de completare a acțiunii, reclamantii, reprezentați de avocatul Oleg Gorobica, au solicitat suplimentar încasarea în mod solidar de la pârâți a dobânzii de întârziere pentru perioada 09 martie 2017-26 mai 2020, în mărime de 11 213, 97 de euro și 4 485,59 de dolari SUA, convertiți în lei moldovenești conform cursului oficial al BNM, la data executării hotărârii judecătorești, motivând că pârâții nu au achitat prejudiciul solicitat, somația fiindu-le expediată în februarie 2017.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

12. Prin hotărârea din 05 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Diana Negru și Vladimir Negru împotriva S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și I.M.S.P.

„Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO”, intervenienți accesorii Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Iulia Turuta, Svetlana Botnaru, Irina Roșcovan, Olesea Vaculin și Elena Șauga, cu privire la încasarea despăgubirilor materiale, morale, dobânzii de întârziere și cheltuielilor de judecată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

13. La 12 aprilie 2021, Diana Negru și Vladimir Negru, reprezentați de avocatul Oleg Gorobica, au declarat apel împotriva hotărârii din 05 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri privind admiterea integrală a cererii de chemare în judecată.

14. La 30 aprilie 2021, Diana Negru, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir, a declarat apel împotriva hotărârii din 05 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a cererii de chemare în judecată.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

15. Prin încheierea din 08 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins ca neîntemeiată cererea avocatului Oleg Gorobica, în interesele lui Vladimir Negru și Diane Negru, cu privire la numirea unei expertize judiciare complexe.

16. Prin decizia din 29 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-au respins apelurile declarate de Diana Negru și Vladimir Negru, reprezentați de avocatul Oleg Gorobica și de Diana Negru, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir, și s-a menținut hotărârea din 05 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

17. Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că în speță lipsa unei condiții, potrivit regulii generale de la art. 1398 alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), exclude răspunderea delictuală a S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO” pentru acordarea asistenței medicale necorespunzătoare, prin încălcarea regulilor de acordare a asistenței medicale. Prima instanță just a stabilit că nu i s-au prezentat probe în baza cărora s-ar putea deduce că asistența medicală acordată pacientei xxxxx în cadrul S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO” nu ar fi fost calitativă și eficientă, or, după cum rezultă din lucrările dosarului reclamanții nu au făcut dovada faptului că pârâții au acționat în mod ilicit cu vinovăție.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

18. La 14 iulie 2023, Diana Negru, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 29 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii civile integral. Or, alternativ, casarea deciziei instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, încasarea cheltuielilor de judecată.

19. În motivarea recursului s-a invocat că decizia instanței de apel este nefondată, urmează a fi casată. Prin prisma art. 432 al. (2) lit. a) și c) din Codul de procedură civilă, instanța de apel a nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, or a interpretat și aplicat în mod eronat legea. Deși instanța de apel a citat prevederile art. art. 19 alin. (2) și (3), 36 din Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28 martie 1995, le interpretează eronat și nu le raportează la circumstanțele cauzei. Astfel, potrivit circumstanțelor de fapt indicate în cererea de chemare în judecată și celor în instanță, fiecare pârât a acționat (inacționat) contrar prevederilor Legii ocrotirii sănătății nr.411 din 28 martie 1995 și Legii nr.263 cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului, reiterând: în perioada 16 septembrie 2016 - 23 septembrie 2016- consultația neprofesională și diagnosticul greșit stabilit de medicul Iulia Turuta din cadrul Centrului medical „GALAXIA” (S.C. „BALCOMBE” S.R.L.); perioada 24 septembrie 2016 - 09 noiembrie 2016 - copilul a urmat tratamentul greșit și inefficient prescris de medicul Iulia Turuta (cu modificarea ulterioara a rețetei):perioada 09 noiembrie 2016 - 10 noiembrie 2016-copilul a fost prezentat în stare gravă medicului din cadrul Spitalului Internațional „Medpark”, fiind stabilit diagnostic prezumtiv greșit bronșită acută, fără precizare, laringită acută ca nici să nu fie internat, dar trimis la domiciliu; data de 10 noiembrie 2016- starea copilului a devenit critică și numai după prezentarea repetată la Spitalul Internațional „Medpark” (Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L.) medicul a precizat diagnosticul, a prescris tratament și a recomandat insistent efectuarea investigațiilor suplimentare; la 10 noiembrie 2016 abia seara, după investigațiile efectuate, a fost stabilită diagnoza bronhopneumonie bilaterală cu accent pe dreapta complicată cu pleurezie supradiafragmală avansată pe dreapta, fiind recomandată internarea urgentă a copilului. Dacă copilul era internat la Spitalul Internațional „Medpark” (Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L.) la 09 noiembrie 2016 și era supus investigațiilor urgente, starea acestuia nu se înrăutățea brusc, ca abia la 10 noiembrie 2016 seara toți să se alerteze și să transporte copilul la I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO”. Perioada aflării copilului în cadrul I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO”, de asemenea, nu poate fi caracterizată prin acțiuni prompte ale personalului adecvate și suficiente. Astfel, în pofida explicațiilor intervenientului accesoriu Elena Șauga (de fapt, puse la baza concluziilor instanțelor de respingere a acțiunii și respectiv a apelului) privind tratamentul întreprins în privința copilului și care se presupune a fi unul eficient, starea

copilului a rămas foarte gravă, motiv care a dus la transportarea de urgență a acestuia la un spital din Turcia.

20. Recurenta a declarat că instanța de apel a interpretat eronat și prevederile art. 1398 alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019). Anume interpretarea eronată a normei citate, a determinat instanța de apel să concluzioneze că „nu i s-au prezentat probe în baza cărora s-ar putea deduce că asistența medicală acordată pacientei xxxxx în cadrul S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO” nu ar fi fost calitativă și eficientă, or, după cum rezultă din lucrările dosarului reclamanții nu au făcut dovada faptului că pârâții au acționat în mod ilicit, cu vinovăție”. Anume concluzia pe baza interpretării eronate a prevederilor Codului Civil, urma să fie combătută prin dispunerea și efectuarea unei expertize medico-legale, în efectuarea căreia a refuzat atât instanța de fond, cât și instanța de apel.

21. La fel, a afirmat că aprecierea probelor a fost arbitrară și instanța nu și-a motivat hotărârea, ceea ce a dus la soluționarea greșită a cauzei, făcând referire la prevederile art. 432 alin.(4) din Codul de procedură civilă. Circumstanțele reflectate supra au o importanță crucială pentru admiterea/respingerea acțiunii și, respectiv, a apelului, în prezența unor motive și probe plauzibile, iar instanța de apel a dat o apreciere arbitrară probelor în cauză, fiind o abatere de la prevederile art. 130 alin. (4) din Codul de procedură civilă, admisă de instanța de apel. Această abatere se manifestă prin faptul că instanța de apel a respins absolut neîntemeiat argumentele cu privire la tratamentul copilului minor în Turcia, invocate în referință și a ignorat probele prezentate (extrasele, diagnosticul, descrierea intervenției chirurgicale și tratamentul), care denotă evoluția evenimentelor. Anume aceste înscrisuri denotă că acțiunile medicilor naționali, omisiunile acestora, dar și tratamentul ineficient au condus la agravarea stării sănătății pacientei. În opinia recurente, instanța de apel a violat dreptul la un proces echitabil, reglementat de art. 6 paragraful 1 din CEDO, prin faptul nemotivării hotărârii sale în partea respingerii probelor, care atestă legătura de cauzalitate dintre acțiunile/inacțiunile medicilor (și a instituțiilor, în care activează) și survenirea consecințelor nefaste pentru copilul minor, deoarece nu a oferit în această parte un răspuns într-o manieră suficientă și explicită (a se vedea hotărârea CtEDO, Ruiz Torija vs. Spania). Drept motiv de respingere a apelului, instanța de apel a indicat și faptul că reclamanții nu au prezentat probe în susținerea poziției. La acest capitol, au reiterat, în primul rând, că atât instanța de fond, cât și instanța de apel (deși le-au acceptat și anexat la cauză), pur și simplu au ignorat înscrisurile prezentate, obținute de la instituția medicală din Turcia (extrasele, diagnosticul, descrierea intervenției chirurgicale și tratamentul propriu-zis), care denotă evoluția evenimentelor, etapele tratamentului copilului în Clinica din Republica Turcă, precum și concluziile medicilor privind evoluția stării sănătății pacientei). Mai mult,

lipsa unei examinări multiaspectuale a acestor înscrisuri, în raport cu circumstanțele cauzei a condus și la absența concluziilor privind caracterul acțiunilor/inacțiunilor medicilor din cadrul instituțiilor naționale.

22. Poziția instanțelor de fond și de apel privind solicitările ordonării unei expertize medico-legale este inexplicabilă, dar și tendențioasă. Cauza din speță este una specifică, iar pentru soluționarea justă a acesteia este nevoie nu numai de înscrisuri apreciate, într-un mod sau altul de către părți și instanță. Aici de impune necesitatea de a atrage un specialist (sau chiar și mai mulți), care posedă cunoștințe profunde în materia medicală și care poate da o concluzie competentă asupra modului de tratament, mijloacele utilizate, dar și care poate da apreciere acțiunilor/inacțiunilor colegilor de breaslă. În speță, în situația în care instanțele de judecată (dar și participanții la proces, cu excepția medicului Elena Șauga) nu posedă cunoștințe în acest domeniu specific, numai prin numirea și efectuarea unei expertize speciale în domeniu, puteau fi stabilite aspecte importante pentru soluționarea corectă a pricinii. Însă instanța de fond, sub pretextul formal că reprezentanții coreclamanților nu au prezentat expertul în instanță, iar întrebările formulate și puse în sarcina acestuia sunt neclare, nu a întreprins acțiunile legale de ordonare a expertizei solicitate și în așa mod a lezat dreptul la un proces echitabil. Astfel, prin respingerea neîntemeiată a cererii prin care s-a solicitat ordonarea unei expertize complexe a asistenței medicale, cu atragerea inițială a unui specialist în ședință, instanța de judecată a deraiat de la prevederile art. 130, art.148-150, art.155, art.158 din Codul de procedură civilă. Deși în apelul declarat a fost criticată poziția instanței de fond privind respingerea cererii de numire a expertizei, inclusiv prin aceea că „prin încheierea consemnată în procesul - verbal al ședinței din 02 iunie 2020 privind amânarea soluționării chestiunii privind atragerea unui specialist pentru consultații și formularea întrebărilor, respectiv numirea unei expertize [...], instanța de apel într-o manieră formală a respins aceste alegeri. În apel s-a solicitat ordonarea unei expertize, la care, completul instanței a reacționat în aceeași manieră ca și instanța de fond. În special, având în vedere caracterul nejustificat a încheierii instanței de fond din 29 ianuarie 2021, prin care a fost respinsă cererea privind numirea unei expertize specializate sub pretextul omisiunii prevederilor art. 119/1 alin.(4), art. 230 din Codul de procedură civilă, a solicitat casarea încheierii și dispunerea efectuării expertizei solicitate. Contrar acestei solicitări și cererilor formulate în ședință cu privire la numirea expertizei, instanța de apel a luat o poziție absolut indiferentă. Instanța de apel nu doar că neîntemeiat a respins solicitările formulate deja în instanța de apel, dar nici nu și-a motivat soluția, nu a invocat motive plauzibile de respingere.

23. În pofida solicitărilor de a asigura prezența medicului Iulia Turuta din cadrul Centrului medical „Galaxia” (S.C. „BALCOMBE” S.R.L.), datorită căreia diagnosticul copilului a fost inițial greșit stabilit (și care conform materialelor dosarului a falsificat rețeta eliberată mamei pacientei),

instanțele inferioare au reacționat în mod cert. Prezența și audierea explicațiilor medicului nominalizat ar fi adus claritate asupra circumstanțelor cauzei, cel puțin la faza incipientă.

24. La 17 iulie 2023, Diana Negru și Vladimir Negru, reprezentați de avocatul Oleg Gorobica, au declarat recurs împotriva deciziei din 29 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel, pronunțarea unei noi decizii de admitere integrală a cererii de chemare în judecată sau trimiterea cauzei spre judecare în instanța de apel.

25. În motivarea recursului s-a invocat prin prisma art. 432 alin.(1), (2), (3) (4),(5) din Codul de procedură civilă că în contradictoriu cu concluzia primei instanțe și a poziției instanței de apel referitor, în esență, la lipsa constatării devierilor de la tratament din partea medicilor din Republica Moldova, a indicat că, în primul rând nu a fost determinat corect obiectul probatoriu, ori conform motivării sale nu a coroborat și analizat probele în cumul cu toate circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei care nu au fost constatate și elucidate pe deplin. Prima instanță nu a constatat circumstanțele ce reies în mod direct din probele sub formă de înscrisuri eliberate de instituțiile abilitate din statul Turcia, precum și declarațiile Dianei Negru reflectate în cererea de chemare în judecată: „Când am văzut că schimbări spre bine nu vedem, în paralel am găsit prin cunoștințe pe directoarea de la o clinica din Istanbul, MedicaPrak. Am început sa-i trimitem absolut tot ce i se facea la noi, analize, video cu fetita, sa vedem daca pot face acolo ceva [...]. În concluzie pot spune că la Spitalul din Turcia mi-au tratat copilul în 11 zile, ceea ce la noi nimeni nu știau cum o sa deruleze și ce urmează să facă, (anexele la toate analizele din Istanbul, tratamentul, concluziile medicilor se atașează).”

26. Concomitent, din declarațiile medicilor audiați în prima instanță s-au constatat o serie de circumstanțe importante cu privire la examinarea cauzei ce nu au fost elucidate de prima instanță în motivarea hotărârii sale, cum ar fi circumstanțele cu privire la modificarea după consultarea și examinarea pacientului a exemplarelor de acte medicale deținute de S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L., etc. În același timp, prima instanță în mod contradictoriu circumstanțelor cauzei civile a ajuns la concluzia că: „Din analiza explicațiilor intervenienților accesorii, care au acordat asistență medicală, în calitate de medici copilului, conținutul referințelor depuse, expuse amănunțit supra, în cumul cu circumstanțele de fapt descrise în cererea de chemare în judecată și expuse în cadrul ședinței judiciare de reclamanti, prin prisma art. 118 din Codul de procedură civilă, partea reclamantă nu a dovedit că medicii din cadrul S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO” ar fi prescris medicamente contraindicate sau ar fi aplicat tratamente necorespunzătoare care au

agravată starea de sănătate a copilului xxxxx, inclusiv instanța nu a constatat vreă deviere de la tratament din partea medicilor din Republica Moldova”. După cum reiese din declarațiile Diane Negru, în spitalul din Turcia copilul a fost tratat și s-a însănătoșit în 11 zile, pe cînd în instituțiile medicale din Moldova nu s-a reușit în câteva luni. Potrivit actelor eliberate de instituția medicală din Turcia se confirmă contrariul concluziei primei instanțe, și anume: f.d. 85-86 - tomografia computerizată toracică, care la rezultate indică printre altele că „la plămînul drept a fost depistat pneumotoraxul”; f.d.87-88 -raportul de intervenție chirurgicală; f.d. 89-92 -directiva de externare; f.d. 93-94 -un act cu denumirea „Către autoritățile competente, în care se indică că: „la internare xxxxx a avut xxxxx. Prin urmare, intervenția chirurgicală a fost un tratament obligatoriu pentru xxxxx”; - f.d. 97-99 -epicriza; -alte file pertinente. În opinia recurenților, în această parte a circumstanțelor de fapt, hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel urmează a fi casată deoarece conține o apreciere arbitrară a probelor prezentate de partea reclamantă, în deosebi cele eliberate de instituțiile din Turcia. Prin omisiunea admisă de prima instanță și instanța de apel a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, sub aspectul încălcării dreptului la o hotărâre motivată conform art. 6 par. 1 din CEDO.

27. De asemenea, au declarat că prima instanță și instanța de apel în mod neîntemeiat și ilegal au dispus respingerea cererii privind dispunerea efectuării expertizei complexe a calității asistenței medicale, ori în încheierea instanței de fond drept motive se menționează chestiuni ce nu sunt prevăzute de normele de drept procedural drept în calitate de refuz în numirea expertizei judiciare. Prima instanță și instanța de apel eronat au apreciat circumstanțele necesare în vederea numirii expertizei, iar normele de drept procedural au fost încălcate în mod direct. Nu s-a aplicat prevederile art. 148 alin.(1) din Codul de procedură civilă, art. 53 alin.(1), (2) din Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar nr. 68 din 14 aprilie 2016. Prin urmare, prima instanță și instanța de apel au depășit cadrul legal al competenței stabilite pentru expertul judiciar și în mod ilegal au respins expertiza din motiv că două întrebări nu au fost corect formulate, iar specialistul nu a fost asigurat de către reprezentantul reclamantilor. În acest context, cererea de citare a unui expert judiciar sau specialist a fost cu circa un an înainte formulată în formă scrisă până la încheierea pronunțată de prima instanță, fapt care nicidecum nu ține de obligația reprezentantului. Instanțele inferioare ilegal au respins cererile cu privire la citarea unui expert/specialist și numirea expertizei din speță, ori prin aceste acte judecătorești s-a încălcat grav garanțiile și particularitățile dreptului la un proces echitabil sub aspectul egalității de arme, motivarea hotărârii, disponibilității, contradictorialității etc. Încălcările enunțate au condus iremediabil la etapa dată spre pronunțarea unui verdict final judecătorec ce a încălcat normele de drept procedural și inevitabil drepturile și garanțiile lor procedurale și materiale.

28. La 10 august 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților și intervenienților accesorii copiile recursurilor declarate, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului și avizele de recepție (Vol.III, f.d.219, 220-222). Din adresa intimatului Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și intervenienților accesorii Svetlana Botnaru, Irina Roșcovan și Olesea Vaculin s-a restituit corespondența cu mențiunea „necunoscut” (Vol.III, f.d.223-224).

29. La 19 septembrie 2023, prin intermediul poștei electronice (Vol.III, f.d.225), S.C. „BALCOMBE” S.R.L., reprezentată de avocatul Dorina Bodișteanu, a depus referință la recurs, considerându-l inadmisibil.

30. La 25 martie 2024, Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L., reprezentată de avocatul Igor Doicov, a depus referință la cererile de recurs, solicitând declararea recursurilor inadmisibile.

31. Alte referințe nu au parvenit.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

32. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului. Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

33. Recursurile declarate de Diana Negru, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir și de Diana Negru și Vladimir Negru, reprezentați de avocatul Oleg Gorobica, au fost depuse până la data intrării în vigoare a Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 și vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursurilor.

34. Art. 434 din Codul de procedură civilă prevede că:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

35. Art. 431 din Codul de procedură civilă:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

(2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

(3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

(4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

36. Art. 440 din Codul de procedură civilă

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

37. Art. 442 din Codul de procedură civilă:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432. Instanța invocă, din oficiu, neatragera în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.

(2) În recurs nu pot fi administrate noi probe, cu excepția celor care dovedesc cheltuielile de judecată și despăgubirile menționate la art.372 alin.(3). Aprecierea probelor dată de prima instanță și de instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeinic art.432 alin.(1) lit.e) sau în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului, prevederile art.372 se aplică în mod corespunzător.

(3) Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor esențiale invocate în recurs.”

38. Art. 444 din Codul de procedură civilă:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.432 alin.(1) lit.b) și e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

39. Art. 445 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept:

c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

40. Art. 432 din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023):

„(1) Părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;

b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;

b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;

c) a interpretat în mod eronat legea;

d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

(3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
 - b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
 - c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
 - d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
 - e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
 - f) hotărîrea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.
- (4) Săvîrșirea altor încălcări decît cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.
- (5) Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.”

41. Art. 5 din Codul de procedură civilă:

„(1) Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

(2) Nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.”

42. Art. 117 din Codul de procedură civilă:

„(1) Probe în cauze civile sînt elementele de fapt, dobîndite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei.

(2) În calitate de probe în cauze civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților și ale altor persoane interesate în soluționarea cauzei, din depozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.

(3) Probele obținute cu încălcarea legii nu au putere de probațiune și nu pot fi puse de instanță în temeiul hotărârii.”

43. Art. 118 din Codul de procedură civilă:

„(1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

(2) Partea care nu a exercitat pe deplin obligația de a dovedi anumite fapte este în drept să înainteze instanței judecătorești un demers prin care solicită audierea părții adverse în privința acestor fapte dacă solicitarea nu se referă la circumstanțele pe care instanța le consideră dovedite.

(3) Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sînt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

(4) În cazul nerespectării prevederilor legii privind legalizarea probelor ori al pierderii unui document autentic, efectul defavorabil al nedovedirii afirmațiilor referitoare la circumstanțele de fapt ale cauzei va cădea asupra părții sau altui participant

la proces care a avut posibilitatea și care trebuia să se asigure pînă la judecată cu probă veridică fără a suscita îndoieli.

(5) Instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.”

44. Art. 119 din Codul de procedură civilă:

„(1) Probele se adună și se prezintă de către părți și de alți participanți la proces. Dacă în procesul de adunare a probelor apar dificultăți, instanța este obligată să contribuie, la solicitarea părților și altor participanți la proces, la adunarea și prezentarea probelor necesare, cu excepția cazurilor în care instanța constată că cererea de reclamare a probelor este înaintată în mod neîntemeiat și cu scopul vădit de a tergiversa examinarea cauzei sau proba reclamată este în mod vădit lipsită de relevanță. Probele se prezintă în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare în termenul stabilit de instanță, dacă legea nu prevede altfel.

(2) În cererea de reclamare a probei trebuie să fie specificate proba și circumstanțele care ar putea fi confirmate sau infirmate prin acea probă, cauzele ce împiedică dobîndirea probei, locul aflării ei. Instanța judecătorească (judecătorul) poate elibera, după caz, la cererea părților sau a altor participanți la proces, un demers pentru obținerea probei. Persoana care deține proba reclamată o trimite nemijlocit în judecată sau o înmînează persoanei care deține demersul pentru a o prezenta în judecată.”

45. Art. 119¹ din Codul de procedură civilă:

„(1) Toate probele se prezintă, sub sancțiunea decăderii, în termenul stabilit de instanța de judecată, în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, dacă legea nu prevede altfel. În cazul prezentării probelor contrar condițiilor prevăzute de lege, judecătorul dispune restituirea acestora printr-o încheiere protocolară.

(2) Proba care nu a fost prezentată în condițiile alin.(1) nu va mai putea fi administrată pe parcursul procesului decît în cazul în care:

b) participantul a fost în imposibilitate de a prezenta proba în termen;

c) administrarea probei nu duce la întreruperea ședinței.

(3) În cazurile prevăzute la alin.(2), partea adversă are dreptul la proba contrară în termenul stabilit de instanță numai asupra aceluiași aspect pentru care s-a admis proba invocată.”

46. Art. 121 din Codul de procedură civilă:

„Instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.”

47. Art. 122 din Codul de procedură civilă:

„(1) Circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante.

(2) Admisibilitatea probelor se determină în conformitate cu legea în vigoare la momentul eliberării lor.

(3) Se consideră inadmisibile probele obținute cu încălcarea prevederilor legii, cum ar fi inducerea în eroare a participantului la proces, încheierea actului de către o persoană neîmputernicită, încheierea defectuoasă a actului procedural, alte acțiuni ilegale.

(4) Se consideră inadmisibile probele ce nu au fost prezentate de participanții la proces pînă la data stabilită de judecător, cu excepția cazurilor prevăzute la art.119¹ și art.372 alin.(1).”

48. Art. 130 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

(2) Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

(3) Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.

(4) Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

(5) Proba este declarată ca fiind veridică dacă instanța constată prin cercetare și comparare cu alte probe că datele pe care le conține corespund realității.”

49. Art. 238 din Codul de procedură civilă:

„(2) Completul de judecată deliberează, sub conducerea președintelui ședinței, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluționate, apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.”

50. Art. 240 din Codul de procedură civilă:

„(1) La deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.”

51. Art. 372 din Codul de procedură civilă:

„(1) Părțile și alți participanți la proces au dreptul să prezinte noi probe dacă acestea respectă prevederile art.119¹ alin. (2), dacă acestea nu au fost reclamate de către prima instanță la cererea participanților la proces sau dacă au fost restituite în mod nejustificat de către prima instanță.”

52. Art. 390 din Codul de procedură civilă:

„(1) Decizia instanței de apel trebuie să conțină:

e) motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă;

f) concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.”

53. Art. 148 din Codul de procedură civilă:

„(1) Pentru elucidarea unor aspecte din domeniul științei, artei, tehnicii, meșteșugurilor artisanale și din alte domenii, apărute în proces, care cer cunoștințe speciale, instanța dispune efectuarea unei expertize, la cererea părții sau a unui alt participant la proces, iar în cazurile prevăzute de lege, din oficiu. Actele reviziei ori ale inspecțiilor departamentale, precum și raportul scris al specialistului, nu pot înlocui raportul de expertiză și nici exclude necesitatea efectuării expertizei în aceeași problemă.”

54. Art. 149 din Codul de procedură civilă:

„(1) Expertiza judiciară se efectuează de către un expert judiciar înscris în Registrul de stat al experților judiciari. În cazul în care în Registrul de stat al experților judiciari nu

sînt experți de specializarea necesară sau în cazul în care nu poate fi numit un alt expert judiciar din motive de incompatibilitate, în calitate de expert judiciar poate fi recunoscută ad-hoc o persoană competentă în specializarea solicitată pentru efectuarea expertizei judiciare.

(2) Părțile aleg, de comun acord, expertul sau instituția de expertiză care urmează să fie desemnată de instanță să efectueze expertiza. În lipsa acordului părților, instanța desemnează expertul sau instituția care urmează să efectueze expertiza.

(3) Dacă în încheierea privind efectuarea expertizei judiciare este indicată doar instituția care urmează să efectueze expertiza, conducătorul instituției în cauză numește expertul și informează în acest sens instanța care a dispus expertiza.

(4) La desemnarea experților pentru efectuarea expertizei în cadrul unei comisii de expertiză sau pentru efectuarea unei expertize complexe se aplică normele prezentului articol.”

55. Art. 152 din Codul de procedură civilă:

„(2) Părțile și ceilalți participanți la proces au dreptul să formuleze și să prezinte în instanță întrebări adresate expertului, însă numai instanța stabilește definitiv întrebările asupra cărora expertul urmează să se pronunțe. Instanța este obligată să motiveze respingerea întrebărilor propuse expertului de către părți și de către alți participanți la proces.

(3) Părțile și alți participanți la proces au dreptul să ia cunoștință de încheierea instanței de judecată privind efectuarea expertizei, să propună consemnarea în încheierea judecătorească a unor întrebări asupra cărora expertul urmează să se pronunțe, să înainteze expertului recuzări, să participe la investigațiile expertului, să ia cunoștință de raportul de expertiză, să solicite instanței ordonarea efectuării unei expertize judiciare primare, de bază, individuale, monospecializate sau repetate, suplimentare, în comisie, complexe și a altor tipuri de expertiză conform legislației.”

56. Art. 153 din Codul de procedură civilă:

„(1) În încheierea judecătorească privind efectuarea expertizei se indică: denumirea instanței care a dispus efectuarea expertizei, data emiterii dispoziției numele sau denumirea părților, cauza care se examinează, denumirea expertizei, faptele pentru a căror elucidare se efectuează expertiza, întrebările puse în fața expertului, numele expertului sau denumirea instituției căreia i se încredințează expertiza, materialele în litigiu și cele trimise la expertiză judiciară pentru comparație, alte date privind efectuarea expertizei judiciare, în sarcina cui se pune achitarea costului expertizei judiciare, alte date prevăzute de lege.

(2) În încheiere se indică, de asemenea, faptul că expertul este somat de instanța judecătorească sau de șeful instituției de expertiză (dacă expertul este numit de conducătorul acestei instituții) de răspunderea penală în cazul prezentării cu bună știință a unui raport de expertiză fals.”

57. Art. 154 din Codul de procedură civilă:

„(1) Expertul este în drept să ia cunoștință de materialele din dosar referitoare la obiectul expertizei, să solicite instanței printr-un demers punerea la dispoziție de materiale suplimentare necesare elaborării raportului de expertiză, să participe în ședință de judecată și, cu permisiunea instanței, să pună participanților la proces întrebări referitor la obiectul expertizei, să ia cunoștință de partea respectivă a procesului-verbal și să facă observații asupra caracterului exhaustiv și corect al consemnării acțiunilor și explicațiilor sale, să demonstreze în raportul de expertiză importanța, pentru soluționarea cauzei, a circumstanțelor constatate din inițiativă proprie, să depună raportul și să dea explicații în limba maternă ori în limba pe care o cunoaște, să se folosească de serviciile

traducătorului, să înainteze plîngerii împotriva acțiunilor instanței care îi știrbesc drepturile în efectuarea expertizei, să se abțină de a da raport dacă întrebările ce i-au fost adresate depășesc sfera cunoștințelor sale speciale sau dacă materialele puse la dispoziția sa sînt insuficiente, să i se compenseze cheltuielile de efectuare a expertizei și să primească onorariul pentru lucrul efectuat dacă expertiza nu intră în sfera obligațiilor de serviciu în instituție de stat.

(2) Expertul este în drept, în măsura stabilită de instanța judecătorească, să consulte părțile în problemele de efectuare a expertizei, să nu întreprindă, fără încuviințarea instanței care a dispus efectuarea expertizei, cercetări care să distrugă total ori parțial obiectul cercetării ori care să schimbe calitatea sau însușirea lui.”

58. Art. 19 din Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28 martie 1995:

„(2) Persoana poate ataca acțiunile și hotărârile nelegitime ale organelor de stat și ale factorilor de decizie care i-au prejudiciat sănătatea.

(3) Pacienții, organele de asigurare medicală au dreptul la repararea prejudiciilor aduse pacienților de instituțiile medico-sanitare prin nerespectarea normelor de tratament medical, prin prescrierea de medicamente contraindicate sau prin aplicarea de tratamente necorespunzătoare care agravează starea de sănătate, provoacă dizabilitate permanentă, periclitează viața pacientului sau se soldează cu moartea lui.”

59. Art. 36 din Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28 martie 1995:

„În cazul stării nesatisfăcătoare a sănătății în urma unei asistențe medicale necorespunzătoare, pacientul are dreptul de a cere efectuarea, în modul stabilit, a unei expertize profesionale, precum și repararea prejudiciului moral și material ce i s-a adus.”

60. Art. 53 din Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar nr. 68 din 14 aprilie 2016:

„(1) Expertul judiciar poate să refuze efectuarea expertizei judiciare în următoarele cazuri:

- a) a fost încălcată procedura de dispunere a expertizei judiciare;
- b) întrebările prezentate spre soluționare depășesc competența sa ori se constată că realizările științei și tehnicii nu permit soluționarea lor;
- c) materialele prezentate pentru efectuarea expertizei sînt insuficiente;
- d) expertul judiciar nu dispune de condiții, metode și proceduri aprobate, nici de mijloacele tehnice necesare pentru efectuarea cercetărilor;
- e) există un pericol pentru viața sau sănătatea expertului judiciar, care depășește limitele riscului profesional;
- f) nu este asigurat accesul liber la obiectul expertizei sau nu există condițiile necesare pentru efectuarea expertizei;
- g) nu a fost achitată taxa pentru serviciile de efectuare a expertizei;
- h) nu există niciunul dintre temeiurile prevăzute la art.29 alin.(3) pentru a dispune o expertiză judiciară repetată, nici temeiurile prevăzute la art.31 alin.(1) pentru a dispune o expertiză suplimentară.

(2) În cazul existenței unuia dintre motivele prevăzute la alin.(1), expertul judiciar informează în scris ordonatorul expertizei despre refuzul efectuării expertizei judiciare, despre motivele care au stat la baza acestui refuz și despre necesitatea ridicării de către acesta a materialelor prezentate pentru efectuarea expertizei.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

61. Cu referire la termenul de declarare a recursurilor, instanța de recurs menționează că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat la 29

martie 2023. Copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată către participanții la proces la 16 mai 2023, prin intermediul poștei electronice (Vol.III, f.d.194), Astfel, cererile de recurs depuse la 14 iulie 2023 și la 17 iulie 2023 (16 iulie 2023 duminică), sunt în termen.

62. Prin prisma art. 444 din Codul de procedură civilă examinarea cauzei civile în ordine de recurs s-a realizat în lipsa participanților la proces, întrucât Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a considerat inoportună invitarea acestora, din motiv că argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite verificarea legalității hotărârilor atacate.

63. Verificând actul de dispoziție judecătorească contestat în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recursuri, în baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție considerând admisibile recursurile declarate, urmează a le admite și a casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din motivele ce succed.

64. Din perspectiva prevederilor art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

65. Având în vedere că în sistemul legislației procesuale naționale instanța de judecată este obligată să soluționeze procesul limitându-se la obiectul acestuia în sensul formulat prin acțiune și, după caz, concretizat de către partea reclamantă, subsecvent, instanța de recurs se află în situația de a verifica dacă la caz a fost îndeplinită condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului, a examinat toate pretențiile și argumentele înaintate.

66. Curtea Europeană a reiterat că efectul articolului 6 § 1 este, *inter alia*, de a impune unei instanțe obligația de a efectua o examinare adecvată a argumentelor și probelor aduse de către părți (a se vedea Perez c. Franței [GC], nr. 47287/99, § 80, ECHR 2004-I). O parte indispensabilă a acestei obligații a instanțelor judecătorești este datoria lor de a-și motiva hotărârile (a se vedea, printre altele, Hirvisaari c. Finlandei, nr. 49684/99, § 30, 27 septembrie 2001).

67. De altfel, în cazul garanțiilor acordate de art. 6 § 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, include printre altele dreptul părților de a fi în mod real „auzite”, adică în mod corect examinate de către instanța sesizată. Aceasta implică mai ales în sarcina instanței obligația de a proceda la un examen efectiv, real și consistent al mijloacelor, argumentelor și elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța în determinarea situației de fapt. Obligația de

motivare impune o apreciere întotdeauna atașată de natura cauzei, de circumstanțele acesteia, de probele prezentate. Motivarea unei hotărâri este înțeleasă ca o explicare inteligibilă a hotărârii luate, ceea ce nu înseamnă un răspuns exhaustiv tuturor argumentelor aduse de parte, dar nici ignorarea lor, însă un răspuns al argumentelor fundamentale, care sunt susceptibile, prin conținutul lor, să influențeze soluția.

68. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că prin cererea de chemare în judecată depusă împotriva S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO”, completată ulterior, reclamanții Diana Negru și Vladimir Negru, reprezentanții legali ai minorei xxxxx, prin intermediul avocatului Oleg Gorobica, au solicitat încasarea, în mod solidar, de la pârâți a sumelor de 22 000 de euro și de 8 800,00 de dolari SUA, cu titlu de prejudiciu material, a sumei de 600 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral, a dobânzii de întârziere pentru perioada 09 martie 2017-26 mai 2020, în mărime de 11 213, 97 de euro și 4 485,59 de dolari SUA, convertiți în lei moldovenești conform cursului oficial al BNM, la data executării hotărârii judecătorești și a cheltuielilor de judecată, pentru prestarea serviciilor medicale necalitative și necorespunzătoare (Vol.I, 4-8,57-60, Vol.II, 113-114).

69. Prima instanță judecând cauza în fond, prin hotărârea din 05 aprilie 2021, a respins cererea de chemare în judecată depusă de Diana Negru și Vladimir Negru împotriva S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO”, intervenienți accesorii Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Iulia Turuta, Svetlana Botnaru, Irina Roșcovan, Olesea Vaculin și Elena Șauga, cu privire la încasarea despăgubirilor materiale, morale, dobânzii de întârziere și cheltuielilor de judecată, ca neprobată (Vol.II, f.d.215, Vol.III, f.d.4-20).

70. Instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, prin decizia din 29 martie 2023, a respins cererile de apel depuse de Diana Negru și Vladimir Negru, reprezentați de avocatul Oleg Gorobica și de Diana Negru, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir, și a menținut hotărârea din 05 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (Vol.III, f.d.176-192).

71. În motivarea soluției, instanța de apel a reținut că lipsa unei condiții potrivit regulii generale de la art. 1398 alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), exclude răspunderea delictuală a S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO” pentru acordarea asistenței medicale necorespunzătoare, prin încălcarea regulilor de acordare a asistenței medicale. Prima instanță just a stabilit că nu i s-au prezentat probe în baza cărora s-ar putea deduce că asistența medicală

acordată pacientei xxxxx în cadrul S.C. „BALCOMBE” S.R.L., Î.C.S. „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” S.R.L. și I.M.S.P. „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO” nu ar fi fost calitativă și eficientă, or, după cum rezultă din lucrările dosarului reclamanții nu au făcut dovada faptului că pârâții au acționat în mod ilicit cu vinovăție.

72. Din esența criticilor aduse în recursurile declarate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează dezacordul recurenților cu hotărârea primei instanțe și a deciziei instanței de apel, motivat, în esență, prin ignorarea înscrisurilor prezentate de către partea reclamantă, obținute de la instituția medicală din Turcia, lipsa examinării multiaspectuale ale acestora în raport cu circumstanțele cauzei, caracterul inexplicabil și tendențios a pozițiilor instanțelor ierarhic inferioare în raport cu solicitarea privind ordonarea unei expertize medico-legale, lipsa aprecierii circumstanțelor necesare întru numirea acesteia, având în vedere specificul litigiului, în care, în opinia recurenților, pentru justa soluționarea a acestuia nu sunt suficiente doar înscrisurile prezentate de părți și apreciate de instanță într-un anumit mod, însă este necesară și antrenarea unui specialist sau chiar mai mulți pentru o concluzie competentă privind tratamentul acordat minorei.

73. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că aceste motive invocate de recurenți se identifică în art. 432 alin.(2) lit.a), c), alin.(4) din Codul de procedură civilă, citate anterior, în redacția în vigoare la data înaintării recursurilor, adică până la operarea modificărilor în Codul de Procedură civilă, prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023.

74. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că instanța de apel respingând apelurile înaintate, a menținut hotărârea primei instanțe, însușind inclusiv motivele acesteia, fără o apreciere a argumentelor decisive în opinia reclamanților redată în apel în raport cu hotărârea contestată, în vederea soluționării corecte și obiective a litigiului. De altfel, această obligație a instanței de apel este inserată în art. 373 alin.(1),(2),(3),(5) din Codul de procedură civilă, citat supra.

75. Efectuând o retrospectivă a esenței litigiului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție precizează că din circumstanțele reflectate în cererea de chemare în judecată se profilează că în legătură cu starea copilului, la prima vedere existența unor simptome de răceală, reclamanții în mijlocul lunii septembrie 2016, prin recomandare au apelat la medicul pediatru în cadrul Centrului Sănătății Familiei „Galaxia” al S.C. „BALCOMBE” S.R.L., care a venit la domiciliu, a consultat copilul, a menționat că plămâni sunt curați, i-a prescris tratament. Au menționat recurenții că urmând tratamentul, schimbări nu au identificat, la care li s-au spus că efectele apar mai târziu. După finalizarea acestuia, a trecut doar alergia, a apărut tusea la copil și starea a rămas neschimbată. Au telefonat medicul, s-au înscris la consultație, la care li s-a comunicat că plămâni sunt curați și a prescris mai multe rețete.

Urmând tratamentul alte câteva zile, tusea nu a mai dispărut, însă era mai mare. A apelat iarăși pediatrul, care a comunicat să nu mai dea siropurile, însă continue cu marimerul pentru nas și nebulaserul și că e normal ca după tratament copilul să mai aibă tuse. La grădiniță li s-a comunicat că a tușit copilul. Seara au mers iarăși la „Galaxia”, fiind controlată/ascultată fiica, li s-a accentuat că plămâni sunt curați, nu se aude nimic suspect, li s-a prescris tratament. În următoarele zile starea copilului nu s-a îmbunătățit, la 09 noiembrie 2016 au mers cu fetița care avea febră și se simțea rău, la urgență la „Medpark” și după consultația medicului de gardă, s-a efectuat analiza de sânge și s-a dovedit a fi rea. Fiicei i-a fost prescris antibiotic, diagnoza stabilită: xxxxx. Ulterior, personalul de la „Medpark” le-a recomandat să se ducă cu copilul acasă. Următoarea zi au mers cu proba de urină la „Medpark” și medicul de gardă văzând rezultatele la sânge și urină, nu le-a permis să plece acasă, comunicându-le că este necesară spitalizarea copilului. La 10 noiembrie 2016, copilul a fost spitalizat la „Medpark”, cu diagnoza pneumonie, de către medicul de gardă. În aceeași seară, fiind efectuată fluorografia, s-a stabilit că starea plămânului drept era foarte gravă, 1/3 nu lucra, fiind în puroi. A fost chemată salvarea, deoarece „Medpark” nu dispunea de reanimare pentru copii, fiind duși la spitalul nr.1 de pe str. Lazo, mun. Chișinău și acolo li s-a comunicat că fiica este în stare foarte gravă și au fost transportați la spitalul de copii „V. IGNATENCO” din mun. Chișinău. La spital s-a constatat că starea copilului este foarte gravă, fiind diagnosticat cu insuficiență respiratorie, febră 39,3, apatică somnolent. În aceeași seară, xxxxx i s-a făcut intervenție, diagnoza stabilită: xxxxx. Din primele zile i-a fost administrat antibiotic foarte puternic. Din a treia zi, i s-a administrat al doilea preparat foarte puternic pentru a nimici bacteria stafilococ auriu. Zi de zi li se comunica că starea era foarte gravă și trebuie să aștepte. Însă văzând lipsa schimbărilor spre bine și, în paralel, prin cunoștințe, au apelat la o clinică din Istanbul, Turcia, au expediat analizele ce s-au efectuat în Republica Moldova, video cu fetița, deoarece după administrarea celui de-al doilea preparat puternic, nu puteau face altceva decât să aștepte vreo 4-5 zile pentru a vedea efectul. În cele din urmă li s-a comunicat că vor trata copilul în 15 zile, însă nu în clinică, dar în spitalul „Koç University Hospital”, Istanbul, fiind mai specializați în domeniul dat. În dimineața zilei de 18 noiembrie 2016 au zburat spre Turcia, iar fiica a suportat zborul cu bine. După 3 ore de examinare, medicii turci au stabilit că antibioticul prescris de medicii din Moldova, nu mai avea efect asupra bacteriei și este nevoie urgent de intervenție, fără de care copilul nu are șanse de viață. În plămân era un bol de bacterii, care doar așa putea fi spart, pentru ca să nu crească și să nu se spargă, să infecteze tot organismul. Au dat acordul pentru intervenție și transfuzie de sânge totală, iar la 19 noiembrie 2016, fiica a fost operată, ulterior s-a aflat în secția de reanimare și la 22 noiembrie 2016 a fost transferată în secția pediatrie, urmând 8 zile de reabilitare, la a șaptea zi avea putere să se ridice din pat și după 11 zile medicii au hotărât externarea copilului.

76. Pornind de la pretențiile înaintate de reclamanți în cererea de chemare în judecată inclusiv în cea de completare, obiecțiile oponentilor și constatările primei instanțe în rezultatul examinării acestora, instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii emise prin prisma alegațiilor invocate în apel, având în vedere specificul litigiului, urma a analiza și sub aspectul constatării circumstanțelor de fapt determinante soluționării corecte și obiective a litigiului. Or, instanța de apel a reținut că apelanții Diana Negru și Vladimir Negru nu au prezentat nicio probă plauzibilă care să dovedească că pârâții au acordat fiicei acestora asistență medicală necorespunzătoare, contrar prevederilor art.118 din Codul de procedură civilă nu au confirmat circumstanțele invocate.

77. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că de către recurenți s-a pretins lipsa aprecierii înscrisurilor prezentate de la instituția medicală din Turcia și refuzul neîntemeiat privind numirea expertizei solicitate.

78. Deși, instanța de apel a respins alegațiile apelanților precum că instanța de fond neîntemeiat a respins cererea privind numirea expertizei complexe a calității asistenței medicale, enumerând succesiv acțiunile primei instanțe de la solicitarea ordonării unei expertize complexe a asistenței medicale, cu atragerea inițială a unui specialist în ședință, a conchis că instanța de fond a acordat posibilitatea reclamanților să asigure prezența unui specialist sau să concretizeze/completeze întrebările către expert, însă acestea nu s-au conformat, iar, ca urmare, prima instanță întemeiat, prin încheierea din 29 ianuarie 2021, a respins cererea de efectuare a expertizei complexe a calității asistenței medicale.

79. De asemenea, urmează a fi remarcat faptul că o cerere de numire a expertizei judiciare complexe a fost formulată de partea apelantă și în cadrul examinării cauzei în apel, însă instanța de apel a respins solicitarea acestora, motivând, în esență, că o cerere similară a fost înaintată și în prima instanță, care a fost respinsă, din motiv că reclamanții nu au utilizat eficient și efectiv dreptul lor, nu s-au conformat rigorilor legale și indicațiilor instanței de fond, iar prin solicitarea înaintată se dorește administrarea de noi probe contrar prevederilor art. 372 alin.(1) din Codul de procedură civilă. La fel, a precizat că deși de către prima instanță a fost stabilit caracterul general al întrebărilor formulate ce urmează a fi puse în fața experților judiciari, partea apelantă nu a mai concretizat și completat întrebările.

80. La acest capitol, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că într-adevăr reclamanții au solicitat ordonarea unei expertize inclusiv în prima instanță, au încercat să asigure prezența unui specialist, însă avocatul reclamantei, Pavel Zamfir, a comunicat că nu a reușit asigurarea acestuia, deoarece specialiștii din cadrul Centrului de Medicină Legală au afirmat că nu mai practică prezentarea în instanță, pentru a fi audiați anterior efectuării expertizei, oferă doar servicii de expertizare.

81. Însă, la caz, în situația în care la caz numirea unei expertize în domeniu era impusă de circumstanțele speței, iar art. 36 din Legea ocrotirii sănătății nr. 411 din 28 martie 1995, acordă acest drept părții, instanța de apel, având în vedere specificul litigiului, continuitatea examinării cauzei în apel prin prisma efectului devolutiv, avea sarcina în baza rolului activ să ceară părții să facă precizările necesare, să pună în discuția părților orice împrejurare de fapt sau de drept care duce la soluționarea litigiului peste apărările și susținerile părților din acțiune, referință și alte obiecții, luând în considerare faptul că, în conformitate cu art. 240 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate. De altfel, în cazul în care părțile au o atitudine confuză în privința circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, instanța, în temeiul legii materiale care urmează a fi aplicată, va explica părților care circumstanțe au importanță pentru soluționarea pricinii și cui îi revine obligația de a le dovedi.

82. Totodată, instanța de recurs reamintește că în temeiul art. 118 alin. (5) din Codul de procedură civilă, citat supra, instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor. În special că la caz instanța de apel nu a supus aprecierii înscrisurile prezentate de reclamantul de la instituția medicală din Turcia cel puțin sub aspectul relevanței soluționării obiective și multiaspectuale a litigiului, deși, în opinia recurenților, acestea justifică circumstanțele invocate și confirmă temeinicia pretențiilor înaintate.

83. De altfel, în ceea ce vizează pretinsul caracter general al întrebărilor puse în fața expertului judiciar, reținut de instanța ierarhic inferioară, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că în sensul art.152 alin. (2) din Codul de procedură civilă, citat supra, părțile și ceilalți participanți la proces au dreptul să formuleze și să prezinte în instanță întrebări adresate expertului, însă numai instanța stabilește definitiv întrebările asupra cărora expertul urmează să se pronunțe. Respectiv, pornind de la esența litigiului și întrebărilor adresate expertului de către părți, instanței de judecată îi revine rolul final de a definitiva întrebările ce urmează a fi puse în fața expertului în încheierea emisă.

84. Chemarea expertului în instanță la formularea întrebărilor nu este prevăzută în art. 148-154 din Codul de procedură civilă. Dimpotrivă, aceste postulate legale reglementează dreptul părților să solicite numirea expertizei și desemnarea expertului sau instituții specializate, însă în lipsa acordului, aceasta ține de obligația instanței de judecată.

85. Mai mult, art. 53 din Legea nr.68/2016 amintit anterior, prevede expres cazurile de refuz a expertului de a efectua expertiza judiciară, fiind o competență exclusivă a acestuia, unele dintre acestea fiind: b) întrebările

prezentate spre soluționare depășesc competența sa ori se constată că realizările științei și tehnicii nu permit soluționarea lor; materialele prezentate pentru efectuarea expertizei sunt insuficiente; expertul judiciar nu dispune de condiții, metode și proceduri aprobate, nici de mijloacele tehnice necesare pentru efectuarea cercetărilor. Iar despre refuzul său conform motivelor prevăzute la alin.(1), expertul judiciar informează în scris ordonatorul expertizei despre refuzul efectuării expertizei judiciare.

86. Drept urmare, doar expertul poate refuza efectuarea expertizei în cazurile expres prevăzute de lege.

87. În situația în care reclamantul au solicitat repararea prejudiciului de către pârâți, având în vedere pretensele acțiuni/inacțiuni ale personalului acestora în raport cu pacientul minor, numirea expertizei judiciare se impunea în orice situație, or, în vederea confirmării circumstanțelor invocate de reclamant, sau infirmării acestora, existența sau inexistența legăturii cauzale între prejudiciul pretins și acțiunile/inacțiunile pârâților, fiind esențiale și determinante la soluționarea corectă și obiectivă a litigiului și angajarea răspunderii pentru pretensele prejudicii. În plus, însăși instanța de apel a enumerat elementele obligatorii angajării răspunderii delictuale, constatând lipsa răspunderii pârâților pentru pretensele prejudicii, însă, totodată, nu a supus cel puțin aprecierii înscrisurile prezentate de către reclamant de la instituția medicală din Turcia, deși, în opinia recurenților, acestea justifică circumstanțele invocate și confirmă temeinicia pretențiilor înaintate.

88. Instanța de apel nu a dat nicio apreciere obligației instanței ierarhic inferioare de numire a expertizei, dar s-a limitat la invocarea că prezența expertului nu a fost asigurată în ședință, deși aceasta nu ține de competența părților, însă a instanței, în cazul în care expertul desemnat consideră necesar să audieze părțile în conformitate cu prevederile art.154 din Codul de procedură civilă, adică după numirea expertizei cu desemnarea instituției și expertului prin încheierea instanței de judecată, dar nu prealabil emiterii acesteia.

89. În altă ordine de idei, urmează a fi învederat că în sensul art. 121, art.122 alin.(1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului. Circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante.

90. Instanța de recurs reamintește că în virtutea art. 130 alin.(4), (5) din Codul de procedură civilă, ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele. Proba este declarată ca

fiind veridică dacă instanța constată prin cercetare și comparare cu alte probe că datele pe care le conține corespund realității.

91. Implicit, motivarea actului judecătoresc în fapt trebuie să conțină analiza și evaluarea probelor pe baza cărora s-a stabilit existența sau inexistența faptelor și împrejurărilor care au generat litigiul dintre părți; respectiv, pentru ce au fost admise, susținerile uneia dintre părți și înlăturate cele formulate de cealaltă parte, iar motivarea în drept cuprinde justificarea aplicării în cauza judecată a anumitor norme de drept și de ce li s-a dat acestora o anumită interpretare.

92. În temeiul art. 238 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul de judecată deliberează, sub conducerea președintelui ședinței, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluționate, apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.

93. Deși, în sensul art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel, nu urmează a fi ignorat nici faptul că alineatul 3 al aceleiași norme procesuale stipulează că circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

94. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că în virtutea caracterului devolutiv al apelului, instanța de apel la examinarea cauzei în ordine de apel, având în vedere natura litigiului, era în drept de a propune părților de a prezenta probe suplimentare în confirmarea circumstanțelor invocate, însă instanța de apel s-a limitat la aprecierea evazivă, arbitrară a probelor existente, deși, era evident că acestea nu sunt suficiente pentru soluționarea obiectivă și corectă a litigiului.

95. Instanța de apel avea obligația de a acorda posibilitatea reclamanților de a se folosi de pârghiile legale pentru confirmarea sau infirmarea poziției lor. Datorită specificului acestei probleme, instanțele trebuie să manifeste prudență deosebită în administrarea și aprecierea probelor. Conform rolului său diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului, instanța poate să ceară părților să administreze toate probele pe care le consideră necesare și utile justei soluționări a cauzei, împuternicire ce rezultă și din art.9 din Codul de procedură civilă, precum și art. 372 din Codul de procedură civilă. Or, prezintă relevanță și folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, rezultând din specificul acestui și care presupune în sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe, pertinente și concludente a situației de fapt. De altfel, instanța de apel neîntemeiat a respins demersul

reclamanților cu privire la numirea expertizei, deoarece art. 372 alin.(1) din Codul de procedură civilă acordă acest drept participanților la proces, la caz reclamanților, pornind de la faptul că prima instanța nejustificat a respins solicitarea acestora de numire a expertizei judiciare. Anume pe calea exercitării căii de atac- apelul de către reclamanți, la caz, prin prisma normei enunțate, ultimilor li s-a acordat o nouă posibilitate de a-și valorifica dreptul procedural în vederea obținerii probei enunțate, fiind una pertinentă pentru soluționarea obiectivă și corectă a litigiului dat, în special, că nejustificat le-a fost îngădit acest drept, deși în virtutea art. 56 alin. (1) din Codul de procedură civilă, formularea cererilor și reclamarea probelor se regăsesc printre drepturile acordate expres de legislator părților și participanților la proces. Mai mult, circumstanțele pretinse nu pot fi confirmate prin alte mijloace.

96. Generalizând cele conturate anterior, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că examinarea cauzei în instanța de apel s-a realizat pripit și evaziv, fiind ignorate și neelucidate circumstanțele determinante soluționării corecte și obiective a litigiului, ceea ce impune casarea integrală a deciziei instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

97. Instanța are obligația de a soluționa litigiul conform regulilor de drept aplicabile și prin toate mijloacele legale să prevină orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale.

98. Din perspectiva postulatelor legale, la examinarea cauzelor, instanțele urmează să se conducă nemijlocit de principiul adevărului obiectiv, care se manifestă prin stabilirea multilaterală, completă și obiectivă a tuturor circumstanțelor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei. De altfel, o hotărâre judecătorească motivată în sensul respectării cerințelor 6 § 1 CEDO, presupune o examinare reală a problemelor esențiale relevate în speță, cel puțin pentru a le aprecia pertința. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evedențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

99. Subsecvent, la rejudecarea cauzei civile, adoptarea soluției la caz urmează a fi precedată de toate aceste etape, luând în considerare momentele conturate supra, ignorate anterior, precum și motivarea să fie efectuată atât prin prisma poziției părții reclamante, cât și obiecțiilor părților oponente pe marginea acțiunii formulate în raport cu probele prezentate și normele de drept pertinente litigiului, rezultând din prevederile art. 130 din Codul de procedură civilă, ca, în consecință, soluția adoptată să fie certă și coerentă și să răspundă standardelor unui proces echitabil garantat de art. 6 § 1 CEDO.

100. Coroborând circumstanțele ce preced, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va admite recursurile declarate și va casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

101. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 442, art.444, art. 445 alin. (1) lit. c), alin.(3) din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU MAJORITATE DE VOTURI,

Admite recursurile declarate de Diana Negru, reprezentată de avocatul Pavel Zamfir și de Diana Negru și Vladimir Negru, reprezentați de avocatul Oleg Gorobica.

Casează integral decizia din 29 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Diana Negru și Vladimir Negru împotriva Societății Comerciale „BALCOMBE” Societate cu Răspundere Limitată, Întreprinderii cu Capital Străin „HEALTH FOREVER INTERNATIONAL” Societate cu Răspundere Limitată și Instituției Medico-Sanitare Publice „Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. IGNATENCO”, intervenienți accesorii Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Iulia Turuta, Svetlana Botnaru, Irina Roșcovan, Olesea Vaculin și Elena Șauga cu privire la repararea prejudiciului material și moral, încasarea dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată și trimite cauza spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Judecători

Stela Procopciuc

Oxana Parfeni

Mariana Ursachi